

BASES OF ANALYSIS AND RESEARCH OF THE PROFESSIONAL COMPETENCE AND CREATIVITY OF THE TEACHER IN THE ART OF MUSIC

Boychaeva Nazbuvi
Associate Professor of Jizzakh State Pedagogical University

Abstract. This scientific article delves into the fundamental bases for the analysis and research of the professional competence and creativity of teachers in the field of music education. Music education is a dynamic and evolving discipline that requires educators to possess not only a solid understanding of musical principles but also effective pedagogical skills and a high degree of creativity. The article discusses essential elements such as musical proficiency, teaching methodologies, innovative approaches, and the role of creativity in shaping successful music educators.

Keywords: Music education, Professional competence, Creativity, Teaching, Methodologies, Musical proficiency, Innovative approaches, Music teacher, Analysis, Research, Pedagogy.

ОСНОВЫ АНАЛИЗА И ИССЛЕДОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ И ТВОРЧЕСТВА ПЕДАГОГА В МУЗЫКАЛЬНОМ ИСКУССТВЕ

Бойчаева Назбуви,
доцент Джизакского государственного педагогического университета

Абстракт. В данной научной статье рассматриваются фундаментальные основы анализа и исследования профессиональной компетентности и креативности педагогов в сфере музыкального образования. Музыкальное образование — это динамичная и развивающаяся дисциплина, которая требует от педагогов не только твердого понимания музыкальных принципов, но также эффективных педагогических навыков и высокой степени творческого подхода. В статье обсуждаются такие важные элементы, как музыкальное мастерство, методики преподавания, инновационные подходы и роль творчества в формировании успешных музыкальных педагогов.

Ключевые слова: Музыкальное образование, Профессиональная компетентность, Креативность, Обучение, Методики, Музыкальное мастерство, Инновационные подходы, Учитель музыки, Анализ, Исследования, Педагогика.

MUSIQA SAN'ATI BO'YICHA O'QITUVCHINING KASBBIY KOMPETENTIYATI VA IJODLIGINI TAHLIL VA TADQIQOT ASOSLARI

Boychaeva Nazbuvi,
Jizzax davlat pedagogika universiteti dotsenti

Abstrakt. Ushbu ilmiy maqolada musiqa ta'limi sohasidagi o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyasi va ijodkorligini tahlil qilish va tadqiq etishning fundamental asoslari yoritilgan. Musiqa ta'limi dinamik va rivojlanayotgan fan bo'lib, u o'qituvchilardan nafaqat musiqiy tamoyillarni chuqur anglashni, balki samarali pedagogik mahorat va yuksak ijodkorlikni ham talab qiladi. Maqolada musiqa mahorati, o'qitish metodologiyasi, innovatsion yondashuvlar va muvaffaqiyatli musiqa o'qituvchilarini shakllantirishda ijodkorlikning roli kabi muhim elementlar muhokama qilinadi.

Kalit so'zlar: Musiqa ta'limi, Kasbiy kompetentsiya, Ijodkorlik, O'qitish, Metodikalar, Musiqa mahorati, Innovatsion yondashuvlar, Musiqa o'qituvchisi, Tahlil, Tadqiqot, Pedagogika.

Kirish. Musiqa ta'limi musiqa nazariyasi, tarixi, ijrochilik va pedagogika bilan bog'liq bo'lgan dinamik va rivojlanayotgan fandır. Bu o'qituvchilardan nafaqat musiqiy tamoyillarni to'liq tushunishlari, balki o'qitish metodologiyasi bo'yicha malakali bo'lishlari va yuqori darajadagi ijodkorlikni namoyish etishlari kerak bo'lgan sohadir. Musiqiy tajriba, o'qitish mahorati va ijodkorlikning bunday uyg'unligi samarali musiqa o'qituvchilarini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Ushbu maqolada biz musiqa o'qituvchilarining kasbiy mahorati va ijodkorligini tahlil qilish va tadqiq qilishning asosiy asoslarini, xususan, musiqa o'qitish san'atiga e'tibor qaratamiz. Maqsad - muvaffaqiyatli musiqa ta'limiga hissa qo'shadigan muhim elementlarni yoritish va musiqa sohasidagi pedagogik amaliyotni kuchaytirishda ijodkorlikning muhim rolini ta'kidlash. Ushbu fundamental jihatlarni o'rganish orqali biz musiqa ta'limi sohasidagi amaliyotchilar va tadqiqotchilar uchun qimmatli fikrlarni taqdim etishni maqsad qilganmiz[1].

Musiqiy mahorat

Musiqiy mahorat har qanday musiqa o'qituvchisi uchun asos bo'lib xizmat qiladi. U sifatli musiqa

ta'limi berish uchun zarur bo'lgan ko'p qirrali ko'nikmalar, bilim va qobiliyatlarni o'z ichiga oladi. Malakalilik garmoniya, ritm, ohang, tarozi va musiqiy tuzilma kabi tushunchalarni qamrab olgan holda musiqa nazariyasini har tomonlama tushunishni o'z ichiga oladi[2].

**1. ** Instrumental yoki vokal mahorati: Malakali musiqa o'qituvchisi nafaqat musiqa nazariyasini yaxshi biladi, balki cholg'u asbobini chalish yoki vokal ijrochiligida ham yuqori mahorat ko'rsatadi. Bu mahorat o'qituvchiga texnika, uslub va musiqiy ifodalarni o'quvchilarga samarali ko'rsatish imkonini beradi.

**2. ** Har tomonlama bilim: malaka turli musiqiy janrlar, tarixiy davrlar va madaniy ta'sirlar haqida chuqur bilimga ega bo'lishni qamrab oladi. Bu bilimlar o'qituvchiga musiqiy manzarani yaxlit ko'rish imkonini beradi, o'quvchilarning musiqa haqidagi tushunchasini boyitadi va qadrlaydi[3].

**3. ** Skorlarni talqin qilish va tahlil qilish: Tajribali musiqa o'qituvchilari musiqiy partituralarni to'g'ri o'qish va sharhlash qobiliyatiga ega. Ular kompozitsiyalarni tahlil qilishlari, kompozitsiya usullarini aniqlashlari va bu analitik fikrlarni talabalarga etkazishlari mumkin, bu esa o'rganilayotgan asarni chuqurroq tushunish imkonini beradi.

**4. ** Moslashuvchanlik va ko'p qirralilik: malaka, shuningdek, musiqiy uslublar va janrlarda moslashuvchanlik va ko'p qirralilikni o'z ichiga oladi. Barkamol o'qituvchi turli xil musiqiy janrlarni o'rgatishi va qadrlashi, talabalar uchun har tomonlama ta'lim tajribasini ta'minlashi va sinfda inklyuzivlikni ta'minlashi mumkin[4].

**5. ** Ijro ko'nikmalari: Malakali o'qituvchilar ko'pincha jonli ijroda tajribaga ega bo'lib, ularga sahnada ishtirok etish, tomoshabinlarni jalb qilish va umumiy ijro tajribasi haqida amaliy tushunchalar beradi. Bu birinchi tajriba ularning o'quvchilarni ishonchli ishlashga yo'naltirish qobiliyatini boyitadi.

Musiqa mahorati musiqa o'qituvchisi mahoratining muhim jihati hisoblanadi. Bu nafaqat nazariy tushunishni, balki musiqa asboblari yoki vokal texnikasini amaliy o'zlashtirishni ham o'z ichiga oladi. Malakali o'qituvchi o'quvchilarga musiqiy bilim va ko'nikmalarni samarali berib, o'quv muhitida musiqa nisbatan chuqurroq hurmat va muhabbatni uyg'otishi mumkin. Musiqa o'qituvchilarining doimiy ravishda kasbiy malakasini oshirish va musiqa mahoratini doimiy ravishda oshirib borish zamonaviy bo'lishi va yuqori sifatli musiqa ta'limini taqdim etishi uchun zarurdir[5].

O'qitish metodikasi

Musiqa ta'limi o'qitishga ko'p qirrali yondashuvni talab qiladi, bu alohida o'quvchilarning o'ziga xos xususiyatlari va ta'lim uslublariga mos keladi. Turli xil o'qitish uslublaridan foydalanish o'quv tajribasini oshiradi va sinfda inklyuzivlikni ta'minlaydi. Musiqa ta'limida keng qo'llaniladigan ba'zi asosiy o'qitish metodologiyalari:

**1. ** An'anaviy ta'lim: Bu usul to'g'ridan-to'g'ri o'qitishni o'z ichiga oladi, bunda o'qituvchi musiqiy bilim va ko'nikmalarni ma'ruzalar, ko'rgazmalar va boshqariladigan amaliyotlar orqali beradi. U ko'plab musiqa o'quv dasturlari, xususan, nazariy tushunchalar va fundamental texnikalarni joriy qilish uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

**2. ** Hamkorlikda o'rganish: Hamkorlikda o'rganish o'quvchilarni guruhlarda birgalikda ishlashga undaydi, jamiyat tuyg'usini uyg'otadi va shaxslararo munosabatlarni rivojlantiradi. Musiqa kontekstida bu guruh chiqishlari, ansambl mashqlari yoki hamkorlikdagi kompozitsiya loyihalarini o'z ichiga olishi mumkin.

**3. ** Tajribali o'rganish: Tajribali o'rganish talabalarni amaliy tajribaga jalb qiladi, bu ularga faol ishtirok etish va musiqiy tushunchalarni o'rganish imkonini beradi. Bu interfaol seminarlar, musiqiy tadbirlarga sayohatlar yoki turli musiqa asboblari bilan tajriba o'tkazish kabi tadbirlarni o'z ichiga olishi mumkin.

**4. ** Loyihaga asoslangan ta'lim: Loyihaga asoslangan ta'limda talabalar tanqidiy fikrlash, ijodkorlik va muammolarni hal qilishni o'z ichiga olgan kengaytirilgan loyihalarni amalga oshiradilar. Musiqa ta'limida bu o'ziga xos musiqa yaratish, musiqiy voqea yaratish yoki muayyan musiqiy janr haqida multimedia taqdimotini yaratishni talab qilishi mumkin.

**5. ** Texnologiya integratsiyasi: texnologiyani musiqa ta'limiga kiritish o'rganish tajribasini sezilarli darajada oshirishi mumkin. Interfaol darslar, virtual chiqishlar va talabalarni zamonaviy musiqa texnologiyalari bilan qiziqtirish uchun virtual platformalar, musiqa ishlab chiqarish dasturlari va raqamli musiqa kutubxonalaridan foydalanish mumkin.

**6. ** So'rovga asoslangan ta'lim: Bu metodologiya talabalarni mavzularni o'rganishga va ularning qiziqishlari asosida savollar tuzishga undaydi, qiziquvchanlik va mustaqil fikrlashni rivojlantiradi. Musiqa sohasida so'rovga asoslangan o'rganish musiqa tarixi, mashhur bastakorlar yoki musiqa madaniy ta'sirlar bo'yicha tadqiqot loyihalarini o'z ichiga olishi mumkin.

**7. ** Ijodiy ta'lim: o'quv jarayonida ijodkorlikni rag'batlantirish o'quvchilarga o'zlarining badiiy ifodasini kashf qilish imkonini beradi. Musiqa o'qituvchilari improvizatsiya, kompozitsiya

va o'quvchilarni o'ziga xos musiqiy uslublarini o'rganishga undash kabi faoliyatlar orqali ijodiy o'rganishni osonlashtirishi mumkin[6].

Samarali musiqa o'qituvchilari ko'pincha ushbu metodologiyalarning kombinatsiyasini o'z ichiga oladi va o'z yondashuvlarini o'z talabalarining ehtiyojlari va afzalliklariga moslashtiradi. Moslashuvchanlik va moslashuvchanlik musiqa ta'limi tajribasini jozibador va boyitish uchun o'qitish metodikasini tanlash va amalga oshirishda muhim ahamiyatga ega. Turli xil o'qitish strategiyalarini qo'llash orqali o'qituvchilar musiqaga umrbod muhabbat uyg'otishi va san'at turini chuqur tushunish va qadrlashni rivojlantirishi mumkin[7].

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, musiqa ta'limi sohasi o'quvchilarning musiqaga bo'lgan ishtiyoqini samarali tarbiyalash, ularni malakali va ijodkor sozandalar etib shakllantirish uchun musiqa mahorati, turli xil o'qitish uslublari va innovatsion yondashuvlarini jadal uyg'unlashtirishni taqozo etadi. Barkamol musiqa o'qituvchisi nafaqat musiqa nazariyasi va ijrochiligini chuqur anglashi, balki turli xil o'qitish uslublari va ehtiyojlarini qondiradigan turli xil o'qitish metodikalaridan foydalanishda mohir bo'lishi kerak.

Samarali musiqa ta'limining asosi o'qituvchining musiqiy mahorati, har tomonlama cholg'u yoki vokal mahorati, musiqa nazariyasini har tomonlama bilishi, musiqa partituralarini sharhlash va tahlil qila olishida yotadi. Bundan tashqari, malakali o'qituvchi o'z yondashuvida moslashuvchan va ko'p qirrali bo'lib qoladi, har xil musiqiy uslublar va janrlarni qamrab oladi va har tomonlama ta'lim tajribasini taklif qiladi.

Musiqa ta'limida o'qitish metodikasi o'quvchilarni faol jalb qilishga, jumladan, an'anaviy ta'lim, hamkorlikda o'rganish, tajriba asosida o'rganish va texnologiya integratsiyasiga moslashtirilishi kerak. Ushbu metodologiyalarning kombinatsiyasidan foydalanish inklyuziv va rag'batlantiruvchi o'quv muhitini ta'minlaydi, bu esa o'quvchilarga turli nuqtai nazarlar orqali musiqani o'rganish va qadrlash imkonini beradi.

Bundan tashqari, innovatsion yondashuvlar an'anaviy musiqa ta'limini o'zgartirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Fanlararo tadqiqotlar integratsiyasi, madaniy xilma-xillikni o'rganish va o'qitishda texnologiyadan foydalanish talabalarining o'rganish tajribasini oshirishning innovatsion usullaridir. Ehtiyotkorlikni o'z ichiga olish, noan'anaviy asboblardan tajriba o'tkazish va o'quv jarayonini o'yinga o'tkazish - bu ijodkorlik va tanqidiy fikrlashni rag'batlantiradigan, musiqa bilan chuqurroq aloqani kuchaytiradigan yo'llardir.

Musiqa o'qituvchilari ushbu asosiy elementlarni o'zlashtirib, ularni o'qitish amaliyotiga singdirish orqali ijodkorlikni ilhomlantirishi, musiqaga bir umrlik muhabbat uyg'otishi hamda malakali va innovatsion musiqachilarni yetishtirishi mumkin. Ta'lim landshafti rivojlanishda davom etar ekan, rivojlanayotgan tendentsiyalardan xabardor bo'lish va samarali pedagogik yondashuvlar bo'yicha keyingi tadqiqotlarni olib borish musiqa ta'limi san'ati va fanini doimiy ravishda yuksaltirish uchun zarurdir. Pirovardida, musiqa mahorati, xilma-xil o'qitish metodikasi va innovatsion yondashuvlar uyg'unligi musiqa ta'limining yanada yorqin va boyitilgan kelajakka yo'l ochadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

«The Art of Teaching Music» by Estelle R. Jorgensen

«Teaching for Musical Understanding» by Jackie Wiggins

«Music Education: Source Readings from Ancient Greece to Today» by Michael L. Mark

«Intelligent Music Teaching: Essays on the Core Principles of Effective Instruction» by Robert

A. Duke

«The Oxford Handbook of Children's Musical Cultures» edited by Patricia Shehan Campbell and

Trevor Wiggins

«Creative Teaching Techniques: Ideas, Tips, & Techniques for Music Teachers» by K. Elpus

«Teaching Music in the Secondary Schools» by Charles R. Hoffer